

Lieta C-677/23

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2023. gada 14. novembris

Iesniedzētāja:

Krajský súd v Prešove (Apgabaltiesa Prešovā, Slovākija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzētājas nolēmums:

2023. gada 12. oktobris

Prasītājas:

A. B.

F. B.

Atbildētāja:

Slovenská sporiteľňa, a.s.

DARBBA VERSIJA

Pamatlietas priekšmets

Apelācijas sūdzība par spriedumu, kas pasludināts tiesvedībā, kurā prasīts atzīt, ka par kredītu nav jāmaksā procenti un maksas, atlīdzināt nepamatotu iedzīvošanos un atzīt, ka līguma noteikumi ir nepieļaujami.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Iesniedzējtiesa lūdz interpretēt Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta c) apakšpunktu saistībā ar prasību, ka kredītlīguma darbības termiņš ir jānorāda skaidri un lakoniski, kā arī jautā, vai kredītlīgumā noteiktais šī līguma darbības termiņš atbilst laikposmam, kas definēts kā “[komercdarījuma] laikā” Direktīvas 2005/29 3. panta 1. punkta izpratnē. Tāpat iesniedzējtiesa lūdz interpretēt Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta g) apakšpunktu saistībā ar prasību, ka kredītlīgumā skaidri un lakoniski ir jāmin visi pieņēmumi, kas izmantoti gada procentu likmes aprēķinam.

Prejudiciālie jautājumi

A.1 Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK (OV 2008, L 133, 66. lpp.; turpmāk tekstā – “Direktīva 2008/48”), 10. panta 2. punkta c) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība skaidri un lakoniski norādīt līguma noteikumā kredītlīguma darbības termiņu:

- nozīmē, ka ir jābūt skaidri norādītam kredītlīguma darbības laikposmam, piemēram, norādot līguma noslēgšanas datumu un līguma darbības termiņa beigas (no... līdz...) vai izmantojot kalendārās laika vienības, piemēram, mēnešus vai gadus (piemēram, uz vienu gadu); vai arī
- ir pietiekami, ja tas tiek darīts tādējādi, ka patērētājam ir jāaprēķina līguma darbības termiņš vai jānosaka tas kādā citā veidā, pamatojoties uz līguma noteikumiem, piemēram, pamatojoties uz ikmēneša maksājumu skaitu vai brīdi, kad kredīts tiek pilnībā atmaksāts?

A.2 Vai Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta c) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka norāde kredītlīgumā par šī līguma darbības termiņu atbilst laikposmam, kas definēts kā “[komercdarījuma] laikā” Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2005/29/EK (2005. gada 11. maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes

Regulu (EK) Nr. 2006/2004 (turpmāk tekstā – “Direktīva 2005/29”), 3. panta 1. punkta izpratnē?

B Vai Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta g) apakšpunktā ietvertās vārdkopas “skaidri un lakoniski” un “visi pieņēmumi, kas izmantoti minētās likmes aprēķinam” ir jāinterpretē tādējādi, ka:

- gada procentu likmes (GPL) aprēķinam izmantotie pieņēmumi ir skaidri jāmin līgumā kā GPL aprēķinam izmantotie pieņēmumi, vai arī
- patērētājam pašam ir jānosaka, kādi pieņēmumi tiek izmantoti GPL aprēķinam, pamatojoties uz līguma noteikumiem?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK (OV 2008, L 133, 66. lpp.; turpmāk tekstā – “Direktīva 2008/48”): 5. panta 1. punkta g) apakšpunkts, 6. panta 1. punkta f) apakšpunkts, 10. panta 2. punkta c), d), f), g) un h) apakšpunkts, 10. panta 5. punkta f) apakšpunkts, 19. panta 5. punkts, III pielikuma 3. punkts

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2005/29/EK (2005. gada 11. maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2006/2004 (“Negodīgas komercprakses direktīva”) (OV 2005, L 149, 22. lpp.; turpmāk tekstā – “Direktīva 2005/29”): 3. panta 1. punkts, 7. panta 1. punkts

Atbilstošās valsts tiesību normas

Zákon č. 129/2010 Z. z. o spotřebitel'ských úveroch a o iných úveroch a pŕižickách pre spotřebitel'ov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Likums Nr. 129/2010 par patēriņa kredītiem un citiem kredītiem un aizdevumiem patērētājiem, kā arī par noteiktu likumu grozījumiem; turpmāk tekstā – “Likums Nr. 129/2010”): 9. panta 2. punkts, 11. panta 1. punkts.

Likuma Nr. 129/2010 9. panta 2. punktā ir noteikts, ka “papildus *Občiansky zákonník* [Civilkodeksā] ietvertajiem vispārīgajiem noteikumiem patēriņa kredītlīgumā ir iekļaujama šāda informācija:

[..]

f) patēriņa kredītlīguma darbības termiņš un patēriņa kredīta galīgās atmaksas datums,

g) patēriņa kredīta kopsumma un konkrētā valūta, kā arī kredīta izņemšanas noteikumi,

[..]

i) patēriņa kredīta procentu likme, šīs likmes piemērošanas noteikumi, indekss vai standarta procentu likme, ar kuru patēriņa kredīta procentu likme ir saistīta, kā arī patēriņa kredīta procentu likmes maiņas periodus, nosacījumus un kārtību; ja piemēro dažādas patēriņa kredīta procentu likmes atkarībā no tā, vai ir izpildīti dažādi nosacījumi, iepriekš minēto informāciju sniedz par visām piemērojamām patēriņa kredīta procentu likmēm,

j) gada procentu likme un kopējā patērētāja maksājamā summa, kas aprēķināta, pamatojoties uz kredītlīguma noslēgšanas brīdī spēkā esošiem datiem; jāmin visi pieņēmumi, kas izmantoti gada procentu likmes aprēķinam,

k) pamatsummas atmaksas, procentu un citu maksājumu summa, skaits un termiņš, kā arī – attiecīgā gadījumā – kārtība, kādā maksājumus novirzīs dažādu neapmaksāto saistību segšanai, kuriem piemēro dažādas patēriņa kredīta procentu likmes kredīta atmaksāšanas nolūkā,

l) [..],

m) īss izraksts, kurā norādīti procentu un saistīto regulāro vai vienreizējo maksu samaksas termiņi un nosacījumi, ja maksu un procentu samaksa netiek ieskaitīta kapitāla pamatsummas atmaksā,

n) attiecīgā gadījumā maksa par vienu vai vairāku kontu uzturēšanu, kuros tiek veikta gan maksājumu operāciju, gan kredīta izņemšanas operāciju uzskaitē, un, ja konta atvēršana ir obligāta, maksa par norēķinu līdzekļu izmantošanu gan maksājumu operācijām, gan kredīta izņemšanas operācijām, kā arī citas maksas, kas saistītas ar patēriņa kredītlīgumu, un nosacījumi, saskaņā ar kuriem šīs maksas var mainīt,

[..]

r) patērētāja apmaksāto notāra nodevu summa, ja tā ir zināma kreditoram.

[..]”.

Minētā likuma 11. panta 1. punktā ir noteikts, ka “piešķirts patēriņa kredīts ir uzskatāms par atbrīvotu no procentiem un maksām, ja:

[..]

b) patēriņa kredītlīgums neietver 9. panta 2. punkta a)–k), r) un y) apakšpunktā minētos elementus,

[..]”.

Zákon č. 40/1964 Zb., občiansky zákonník (Likums Nr. 40/1964 Civilkodekss; turpmāk tekstā – “Civilkodekss”): 122. panta 1. un 2. punkts

Civilkodeksa 122. panta 1. punktā ir noteikts, ka “dienās izteikts termiņš sākas nākamajā dienā pēc notikuma, no kura ir atkarīgs tā sākums. Par pusmēnesi tiek uzskatīts piecpadsmit dienu laikposms”.

Civilkodeksa 122. panta 2. punktā ir noteikts, ka “nedēļās, mēnešos vai gados izteikta termiņa beigas iekrīt tajā dienā, kas pēc nosaukuma vai skaitļa sakrīt ar dienu, kurā iestājas notikums, no kura sākas termiņš. Ja pēdējā mēnesī šādas dienas nav, tad termiņa beigas iekrīt šī mēneša pēdējā dienā”.

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Šajā lietā prasītājas 2014. gada 29. oktobrī noslēdza patēriņa kredītlīgumu ar atbildētāju banku, un tajā pašā dienā kredīta summa tika pārskaitīta uz viņu bankas kontu. Kredītlīgums tika noslēgts uz noteiktu laiku, un prasītājas apņēmas atmaksāt kredītu, veicot 108 ikmēneša maksājumus pa 54,20 EUR. Ikmēneša maksājumi bija jāveic līdz katra mēneša 20. datumam. Pirmais maksājums bija jāveic 2014. gada 20. decembrī, un kredīta galīgais atmaksas datums bija noteikts 2023. gada 20. novembrī. Gada procentu likme (GPL) tika noteikta 17,93 % apmērā, un kopējā atmaksājamā summa bija 5858,98 EUR.
- 2 Patēriņa kredītlīguma punktam ar nosaukumu “GPL aprēķinam izmantotie pieņēmumi” bija šāds formulējums: “Kredīts tika piešķirts nekavējoties, pilnā apmērā; kredītņēmējam ir jāpilda savas saistības saskaņā ar kredītlīgumā noteiktajiem nosacījumiem un termiņiem; procentu likme ir piemērojama līdz kredīta attiecību beigām”. Līguma III daļas 12. punktā bija paredzēts, ka “Līgums tiek noslēgts uz [...] noteiktu laiku līdz pilnīgai visu attiecību, kas radušās saistībā ar piešķirto kredītu, nokārtošanai”.
- 3 *Okresný súd Prešov* (Prešovas rajona tiesā, Slovākija) celtajā prasībā prasītājas apstrīdēja kredītlīgumu, apgalvojot, ka līgums pārkāpj prasītāju kā patērētāju tiesības, jo tajā nav norādīts līguma darbības termiņš un nav norādīti GPL aprēķinam izmantotie pieņēmumi.
- 4 Pirmās instances tiesa prasību noraidīja, atzīstot, ka pietiek ar to, ka līguma darbības termiņu var secināt no kredītlīguma noteikumiem, konkrēti no ikmēneša maksājumu skaita, kā arī no pirmā un pēdējā ikmēneša maksājuma samaksas datumiem.
- 5 Prasītājas ir iesniegušas apelācijas sūdzību par šo spriedumu *Krajský súd v Prešove* (Prešovas apgabaltiesa, Slovākija), kas ir valsts tiesa, kura ir iesniedzējtiesa šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā (turpmāk tekstā – “iesniedzējtiesa”).

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 6 Prasītājas apgalvo, ka patēriņa kredītlīgums vairākos aspektos pārkāpj prasītāju kā patērētāju tiesības, un apgalvo, ka līgumā nav norādīts līguma darbības termiņš un nav norādes par pieņēmumiem, kas izmantoti GPL aprēķinam. Ja prasītāju apgalvojumi tiktu atzīti par pamatoti, tās varētu prasīt sankcijas par prasītāju kā patērētāju tiesību pārkāpšanu, pat atņemot bankai tiesības uz procentiem.
- 7 Prasītājas uzskata, ka līguma fragments, kurā norādīts, ka “līgums ir noslēgts uz noteiktu laiku līdz pilnīgai visu attiecību, kas radušās saistībā ar piešķirto kredītu, nokārtošanai”, ir neskaidrs un aizstāj obligāto norādi par kredītlīguma darbības termiņu. Prasītājas uzskata, ka līguma darbības termiņam ir jābūt skaidri noteiktam kredītlīgumā, lai patērētājam šis jautājums nebūtu jānosaka, izdarot secinājumus no citiem līguma noteikumiem.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

Par pirmo jautājumu

- 8 Iesniedzējtiesa vispirms norāda, ka Tiesa lietā C-42/15 jau ir interpretējusi patēriņa kredītlīguma obligāto elementu skaidrību un precizitāti, it īpaši attiecībā uz informāciju par kredīta atmaksājamo summu, ikmēneša maksājumu skaitu un biežumu. Tiesa 2016. gada 9. novembra spriedumā *Home Credit Slovakia* (C-42/15, EU:C:2016:842, 50. punkts) norādīja, ka nav vajadzīgs, lai kredītlīgumā būtu norādīts termiņš katram no patērētāja veicamajiem maksājumiem, “ja vien šī līguma noteikumi ļauj šim patērētājam bez grūtībām un droši identificēt šo maksājumu datumus”.
- 9 Tomēr iesniedzējtiesa uzskata, ka informāciju par līguma darbības termiņu nevar bez grūtībām noteikt, pamatojoties uz citiem līguma noteikumiem, piemēram, līguma noteikumiem par ikmēneša maksājumiem, vai atsaucoties uz visu saistību pilnīgas atmaksas [datumu].
- 10 Iesniedzējtiesa uzskata, ka pirmā un pēdējā ikmēneša maksājuma datumiem nebūt nav jāsakrīt ar faktisko līguma darbības termiņu. Konkrētajā gadījumā runa ir par to, ka kredītlīguma priekšmets ir pakalpojums, kas atšķirībā no preču iegādes tiek sniegts uz noteiktu laiku, un patērētājam ir tiesības gūt labumu no kredīta pakalpojuma visā tā sniegšanas laikā.
- 11 Lai gan, pirmās instances tiesas ieskatā, līguma darbības termiņu var noteikt arī, pamatojoties uz līgumu, saskaņā ar kuru līgumattiecības tiek noslēgtas uz noteiktu laiku līdz brīdim, kad visas no kredīta izrietošās vai ar kredītu saistītās attiecības ir pilnībā nokārtotas, iesniedzējtiesa tomēr uzskata, ka – tā kā direktīvā ir prasīts, lai līguma darbības termiņš tiktu norādīts skaidri un lakoniski, – ir ļoti problemātiski noteikt precīzu kredīta pakalpojuma sniegšanas laikposmu un tātad arī līguma darbības termiņu un konkrētu visu saistību pilnīgas faktiskās nokārtošanas brīdi.

Lai gan kredītlīgums ir noslēgts uz noteiktu laiku, norāde uz līguma darbību līdz visu saistību pilnīgai nokārtošanai nav pietiekami precīza.

- 12 Šajā ziņā iesniedzējtiesa atsaucas uz Savienības tiesisko regulējumu saistībā ar jēdzienu “kredītlīguma darbības termiņš”. Tās ieskatā ir skaidrs, ka Direktīvā 2008/48 līguma darbības termiņam ir piešķirta sistēmiska nozīme, kas pastiprina secinājumu, ka nepietiek ar to, ka patērētājs var aprēķināt vai prezumēt līguma darbības termiņu. Var uzskatīt, ka gadījumā, ja patērētājam nāktos aprēķināt (atsaucoties uz ikmēneša maksājumiem) vai prezumēt (atsaucoties uz kredīta galīgo atmaksu) kredītlīguma darbības termiņu, šādi aprēķini vai prezumpcijas par līguma darbības termiņu, šķiet, neatbilstu Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā noteiktajām prasībām par skaidrību un lakoniskumu.
- 13 Slovērijas Civilt kodeksa 122. pantā ir paredzēta laika aprēķināšana, cita starpā, mēnešos un gados, tādējādi, iesniedzējtiesas ieskatā, līguma darbības termiņa noteikšana mēnešos vai gados varētu atbilst skaidrai norādei par kredītlīguma darbības termiņu un tādējādi atbilst Direktīvā 2008/48 noteiktajām prasībām par skaidrību un lakoniskumu.
- 14 Tāpat iesniedzējtiesa uzskata, ka precīzas kredītlīguma darbības termiņa robežas patērētājiem ir svarīgas ne tikai no tiesību īstenošanas skatpunkta līguma darbības laikā, bet arī tālab, lai noteiktu, kad runa ir par laikposmu pirms komercdarījuma, pēc tā un tā laikā Direktīvas 2005/29 3. panta 1. punkta izpratnē.
- 15 Iesniedzējtiesa saskata saikni starp Direktīvu 2005/29, Direktīvu 2008/48 un Padomes Direktīvu 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (skat. Tiesas spriedumu, 2012. gada 15. marts, *Pereničová un Perenič*, C-453/10, EU:C:2012:144). Lai gan iesniedzējtiesa nelūdz interpretēt Direktīvu 93/13, tā nevar izslēgt, ka – it īpaši attiecībā uz līguma noteikumu noteiktības prasību – būs svarīgi īstenot Direktīvas 93/13 mērķus (skat. Tiesas spriedumu, 2017. gada 20. septembris, *Andriuc u.c.*, C-186/16, EU:C:2017:703). Tiesvedības priekšmets ir arī izvērtējums par to, vai GPL aprēķinam izmantotie pieņēmumi ir atbilstoši, tādēļ iesniedzējtiesa ir paredzējusi izskatīt arī negodīgas un maldinošas komercprakses institūtu, kas rada jautājumu par to, vai laikposms pēc komercdarījuma noslēgšanas Direktīvas 2005/29 3. panta 1. punkta izpratnē atbilst laikposmam pēc pakalpojuma sniegšanas beigām, kas varētu sakrist ar laikposmu pēc līguma darbības termiņa beigām.

Par otro jautājumu

- 16 No Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta formulējuma skaidri izriet, ka šajā direktīvā ir prasīts, ka kredītlīgumā ir jānorāda pieņēmumi, kas izmantoti GPL aprēķinam [g) apakšpunkts], lai gan tajā pašā 10. panta 2. punktā ir prasīts, ka atsevišķi ir jānorāda atsevišķi pieņēmumi, piemēram, kredīta summa [d) apakšpunkts], maksājumu apjoms, skaits un biežums [h) apakšpunkts], maksas [k) apakšpunkts]. Šajā kontekstā rodas jautājums, kāpēc Direktīvā 2008/48 ir

prasīts, lai papildus pašai GPL tiktu norādīti arī visi pieņēmumi, kas izmantoti GPL aprēķinam, ja visi GPL aprēķinam nepieciešamie pieņēmumi ir prasīti atsevišķi kā obligātie kredītlīguma elementi.

- 17 Iesniedzējtiesa uzskata, ka GPL aprēķinam izmantoto pieņēmumu precizēšana ir nepieciešama saistībā ar prasību par informācijas par GPL pārredzamību un, eventuāli, iespēju pārbaudīt tās pareizību. Šo viedokli apstiprina 10. panta 2. punkta ievaddaļā iekļautā prasība, lai pieņēmumi tiktu norādīti “skaidri un lakoniski”. Iesniedzējtiesa uzskata, ka vidusmēra patērētājs nespēj identificēt visus pieņēmumus, kas izmantoti GKL aprēķinam, pamatojoties uz līgumu, kuram ir liels lappušu skaits. Šajā lietā līguma un Eiropas patēriņa kredīta standartizētās informācijas lapas lappušu skaits ir 10 lappuses.
- 18 Ja atsevišķie elementi, kas veido GPL, būtu izklāstīti kredītlīgumā kā GPL aprēķinam izmantotie pieņēmumi, patērētājam būtu daudz labāka iespēja orientēties šajā jautājumā. Visskaidrāk tas ir redzams kredīta konta uzturēšanas maksas gadījumā (Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta k) apakšpunkts), kad kreditors šādu maksu neiekļauj GPL aprēķinā, pieņemot, ka par šādu maksu ir notikusi brīvprātīga apspriešanās, lai gan faktiski patērētājs tai nav brīvprātīgi piekritis, turklāt no līguma teksta skaidri neizriet, vai šāda maksa ir vai nav iekļauta GPL aprēķinā. Prasība norādīt šādu maksu kā “GPL aprēķinam izmantoto pieņēmumu” ļautu noteikt, vai kreditors ir iekļāvis šādu maksu aprēķinā.
- 19 Iesniedzējtiesa norāda, ka direktīvā ir prasīts ne tikai norādīt pieņēmumus, kas izmantoti GPL aprēķinam, bet arī izklāstīt tos skaidri un lakoniski. Šī prasība ir izpildīta, ja pieņēmumi ir izklāstīti kopsavilkuma veidā, pretējā gadījumā prasība par skaidrību un lakoniskumu var netikt izpildīta, jo Direktīvas 2008/48 I pielikuma 1. punktā ietvertā formula jau tā nav vienkārša, taču – ja patērētājam pašam līgumā būtu jāidentificē dažādi pieņēmumi, kas izmantoti GPL aprēķinam –, šāda konstrukcija (formula un nepieciešamība identificēt apjomīgā līgumā) nešķiet skaidra un lakoniska.
- 20 Iesniedzējtiesa uzskata, ka Direktīvā 2008/48 (5. panta 1. punkta g) apakšpunkts, 6. panta 1. punkta f) apakšpunkts, 10. panta 5. punkta f) apakšpunkts, 19. panta 5. punkts, III pielikuma 3. punkts) GPL aprēķinam izmantotie pieņēmumi ir vairākkārt norādīti kā juridisks instruments, kas norāda uz GPL aprēķinam izmantoto pieņēmumu nozīmīgumu, kā arī netieši prasa, lai visi GPL aprēķinam izmantotie pieņēmumi būtu norādīti kopsavilkuma veidā.